

TÁRSULATI ÜGYEK.

A magyarhoni Földtani Társulat 1904 február hó 3.-án tartott közgyűlése.

Elnök: TELEGDI ROTH LAJOS.

Jelen voltak: KOCH ANTAL dr. alelnök, BAUER MÓR dr., BÖCKH JÁNOS, EMSZT KÁLMÁN dr., GESELL SÁNDOR, GÜLL VILMOS, GRÓSZ LAJOS, HORUSITZKY HENRIK, KADIĆ OTTOKÁR dr., KALECSINSZKY SÁNDOR, KRENNER JÓZSEF SÁNDOR dr., LÁSZLÓ GÁBOR, LIFFA AURÉL, LOCZKA JÓZSEF, LÓCZY LAJOS dr., LÖRENTHEY IMRE dr., MELCZER GUSZTÁV dr., PAPP KÁROLY dr., PETRIK LAJOS, POSEWITZ TIVADAR dr., SCHAFARZIK FERENCZ dr., SZONTAGH TAMÁS dr., TIMKÓ IMRE, TOBORFFY ZOLTÁN, TREITZ PÉTER, ZIMÁNYI KÁROLY dr., továbbá GREXA JÁNOS pénztáros és PÁLFY MÓR dr., első titkár.

1. Elnök a közgyűlést megnyitván, jegyzőkönyvének hitelesítésére LÖRENTHEY IMRE dr. és ZIMÁNYI KÁROLY dr. urakat kéri föl s a következő megnyitó beszédet mondja:

Tisztelt közgyűlés!

Társulatunk története ismét egy évvel gazdagabb. Midőn kötelességemnek megfelelően a letűnt évben Társulatunkat közelebbről érintett eseményekről beszámolni igyekszem, mondhatom, hogy szokatlan mozgalmas volt az épp most elbucsuzott év.

Ezt a rendesenél nagyobb mozgalmat Társulatunk életében a Bécsben tartott IX. nemzetközi geologus-congressus idézte elő.

A mint a tisztelt közgyűlés előtt ismeretes, Társulatunk arra vállalkozott volt, hogy a congressus üléseinek bezárta után Budapestre és az Alföldön át az aldunai Vaskapura kirándulást rendez. E kirándulás megvalósítására a szükséges előmunkálatok már mind megvoltak, a kirándulási programmi véglegesen meg volt állapítva, az anyagi támogatás a földművelésügyi, valamint a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urak részéről biztosítva és jórészt már folyósítva is volt, a vezető (guide) kiadására szánt ismertető munkák szerkesztése folyamatban vagy már finalizálva volt, szóval, az előkészítés a kellő stádiumban mozgott — a midőn a bécsi intéző szakkörök szerencsétlen keze további céltudatos munkánkban megakasztott bennünket, a minek aztán — hosszabb, de az általunk kívánt célhoz nem vezető tárgyalások után — a végkövetkezménye az lett, hogy Társulatunk tekintettel arra, hogy életbe vágó érdekeit a felsőbb támogató körökkel szemben nem kockáztathatja, a kirándulás rendezéséről végképp lemondott.

Így tehát — sajnos — el kellett esnünk attól a vajmi ritkán kínálkozó kedvező alkalmtól, hogy a föld kerekességéről összesereglett külföldi szaktársainkkal a congressuson személyesen érintkezzünk; geologusaink zöme elhatározásunkból folyólag természetesen távol tartotta magát a szomszédságunkban

végbement congressustól is csak néhány tagunk nem állhatta ki, hogy Bécsbe el ne látogasson.

Hogy a tervezett alduai kirándulásunknak el kellett maradnia, azt annál inkább sajnálhatjuk és sajnáljuk, mert a szakunkban kiváló férfiak egész sora jelentkezett volt e kirándulásra. Fővárosunkba azonban mégis lerándult az idegen szaktekintélyek elég nagy tábora, mely alkalommal abban az elégtételben részesültünk, hogy e férfiak szakintézményeinkről nem pusztán udvariasságból, de őszintén teljes elismeréssel nyilatkoztak. Ez őszinte elismerés csak arra serkenthet bennünket, hogy intézményeink továbbfejlesztésében friss erővel és lankadatlan buzgalommal ezután is működjünk.

Ha a mondottak szerint a külföldi szaktudósokat a Dunánk szelte Nagy-Alföldön és hegységeken nem is kalauzolhattuk le a páratlan Vaskapun át országunk határáig, mégis némi kárpótlást óhajtottunk nekik nyújtani az elesett kirándulásért. Azért elhatároztuk, hogy a vezető- (guide)-re szánt dolgozatokat folyóiratunkban, a Földtani Közlönyben, adjuk ki és különlenyomatok alakjában küldjük meg mindazon külföldi szaktársainknak, kik Budapestre és e kirándulásra jelentkeztek. Egyben pedig kértük a földművelésügyi miniszter úr, **DARÁNYI IGNÁCZ dr.** ő excellentiáját, hogy a tőle a kirándulás rendezésére rendelkezésünkre bocsátott összeget a guide kiadására felhasználhassuk, mibe a miniszter úr bele is egyezni kegyes volt. Minthogy a végelszámolásban azonban kitűnt, hogy a mondott összeg nem fedezi teljesen a guide kiadásával járt összes költséget, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrtól kértünk még némi pótlást, melyet meg is kaptunk.

Hálás köszönettel tartozunk tehát az említett miniszter urak ő excellenciáinak az anyagi támogatásért, mely e guide kiadását lehetővé tette, egyúttal pedig el nem mulaszthatjuk köszönetünket nyilvánítani azok az urak, nevezetesen: **TREITZ PÉTER, KOCH ANTAL dr.** és **SCHAFARZIK FERENCZ dr.** tagtársaink irányában, kik a Közlönyben (guideben) megjelent becses tanulmányaik megírására vállalkozni szívesek voltak.

A bécsi kongresszus határozatairól behatóbban fogunk majd értesülni; a legközelebbi (X-ik) geologus-kongresszus 1906-ban — az illető állam meghívására — Mexicóban ül össze.

Pártfogónknak, herczeg **ESTERHÁZY MIKLÓS dr.** úrnak abból az alkalomból, hogy a **KIRÁLY** ő Felsege őt az aranygyapjas-rend adományozásával kitüntette, a Társulat nevében szerencsekívánatainkat tolmácsoltuk, mit a herczeg ő főméltósága nyomban megköszönt. Egyben említhetem itt, hogy nemes pártfogónk kegyes adományát, mint minden évben, úgy a lefolytban is, a szokott időben kezünkhez vettük, miért a Társulat hálás köszönetét e helyt kifejezésre juttatni kedves elnöki kötelességem.

A magyar orvosok és természetvizsgálók XXXII. vándorgyűlésén, mely 1903 szeptember 6—10.-éig Kolozsvárt ment végbe, **KOCH ANTAL dr., HALAVÁTS GYULA** és **SZÁDECZKY GYULA dr.** tagtársaink tartottak előadást, az országos magyar bányászati és kohászati egyesület közgyűlésén pedig, mely szeptember 12—14.-ig Petrozsénybe volt kitűzve és melyre a földművelési miniszter úr képviselőjében hivatalosan ki voltam küldve, egyszersmind Társulatunkat is képviseltem.

Már tavalyi beszámolómban szóvá tettem, hogy Földtani Intézetünk a geológiai térképek kiadásánál a színnyomat használatára tért át; ez idő szerint mondhatom, hogy az első két színnyomatú geológiai térképlap már készen fekszik előttünk, két lap az előállítását elvállalt bécsi katonai földrajzi intézetnél készülöben van és több kész térképlap, mintalap alakjában, várja színnyomatú sokszorosítását. A nevezett földrajzi intézet az első nehézségeken, melyeket főleg az agrogeológiai térképek reproductiója okozott, már túl esett s így várható, hogy a térképek kiadása gyorsabb tempóban fog haladni.

Örömmel fogadtuk BÖCKH HUGÓ dr. tagtársunk, a selmeczbányai bányászati akadémia tanárának «Geológia»-ját, melynek I. kötetének (általános geologia) első része megjelent, második része sajtó alatt van és legközelebb megjelenik. Ez néhai SZABÓ JÓZSEF dr. nagyérdemű volt elnökünknek 1883-ban kiadott hasonló című könyve óta az első, mely anyanyelvünkön és természet szerinti tudományunk mai színvonalán megírva, napvilágot látott és még látni fog. Öszintén üdvözljük szerzőjét vállalkozása alkalmából, a melyhez siker tekintetében a legszebb reményeket fűzzük.

A Geological society of London KOCH ANTAL dr. alelnökünket kültagjává (foreignmember) választotta; fogadja alelnök úr e kitüntetés alkalmából örömről és szerencsekívánataink ószinte nyilvánítását. Együttal közölhetem itt azt is, hogy az Erdélyi Természettudományi Egyesület Nagyszebenben 1903. május 5-én tartott közgyűlésén BÖCKH JÁNOS, KOCH ANTAL dr., KRENNER JÓZSEF dr., MÁGÓCSY-DIERZ SÁNDOR dr. tagtársainkat és *engem* levelező tagokká választott. Legyen szabad e helyt is a nevezett egyesületnek e kitüntetésért a megválasztottak köszönetét kifejezésre hozni.

A kérelhetetlen halál is követelte megint áldozatait. Itt csak KÁLLAY BÉNI volt közös pénzügyminisztert, a Társulat örökítő tagját emlitem, a ki a múlt év július 13.-án hunyt el, valamint ZITTEL KÁROLY ALFRÉD dr., a müncheni egyetemen a geologia és palaeontologia tanárát, a bajor Tudományos Akadémia elnökét, Társulatunk tiszteleti tagját akarom külön kiemelni, a ki a folyó év január hó 5.-én költözött el az élők sorából. Hogy ki volt ZITTEL, azt a mi körünkben bővebben fejtegetni alig szükséges; tudományunk e nagy halottjáról, a palaeontologia e mesteréről különben LÖRENTHEY IMRE dr. tagtársunk, fogja az emlékbeszédet majd megtartani, a ki, mint ZITTEL volt tanítványa, kérésünkre a kegyeletes megemlékezést, az elköltözött érdemeinek kellő méltánylását a legkészségesebben magára vállalta.

Alapszabályainkat a választmány revideálta és kevés lényeges módosítással terjeszti elfogadásra a tisztelt közgyűlés elé.

Végül nem hagyhatom szó nélkül DARÁNYI IGNÁCZ dr., volt földművelésügyi miniszter úr ő excellentiájának azt a miniszterségétől való megválása alkalmával a Magyarhoni Földtani Társulat elnökségéhez címzett leiratát, a melyben a Társulatnak hazafias támogatásáért köszönetét fejezi ki. E köszönet nyilván Társulatunknak a congressusi ügyben tanúsított magatartásának és végelhatározásának volt a kifolyása. Összefüggésben a volt miniszter nyilatkozatával az új miniszter, TALLIÁN BÉLA ő excellentiája, kérte a Társulat hazafias támogatását. DARÁNYI IGNÁCZ dr. ő excellentiájánál tisztelegve, élőszóval köszöntem meg a támogatást, a melyben Társulatunkat részesíteni

kegyes volt s egyúttal átnyújtottam a guide-re szánt dolgozatok egy-egy példányát díszkötésben, TALLIÁN BÉLA Földművelésügyi Miniszter úr ó excellenciájánál pedig elnöktársammal és LÖRENTHEY IMRE dr. választmányi tag úrral tisztelegtünk, a miniszter támogatását Társulatunk részére kérve. —

Tisztelt közgyűlés! Közölni valómnak a végére értem. A triennium, a melyre bennünket megválasztani kegyesek voltak, a mai napon lejárt. Új tisztikart és választmányt fogunk ma választani. A mandátumot, a melylyel Társulatunk ügyvezetését mi reánk méltóztatott bizni, visszatesszük a tisztelt közgyűlés kezébe.

Hogy mennyiben feleltünk meg feladatunknak, elég kielégítően kezeltük-e a Társulat ügyeit — annak elbírálására természetesen csak a tisztelt közgyűlés lehet hivatva. A jóakarát és talán a kellő buzgóság is megvolt bennünk.

És ha most úgy saját nevemben, mint az egész visszalépő tisztikar nevében hálás köszönetet mondok azért a bizalomért, a melylyel bennünket kitüntetni kegyesek voltak, a mikor én magam e diszes helyet, a melyet — egészen őszintén mondvá — három évvel ezelőtt nem kerestem, elhagyom, meg vagyok győződve, hogy, ha Társulatunk s egyáltalában a magyar geologia ügyét ezentul is karöltve, mindenki a maga körében, a legjobb egyetértésben szolgáljuk, mindjobban virágozhatnak és megszilárdulásnak fog e Társulat is indulni.

Hogy ez úgy legyen, azt őszintén kívánom — és ezzel a titkár úrnak adom át a szót.

2. Elnök fölkéri az elsőtitkárt, hogy tegye meg jelenését.

Titkár a következő jelentést terjeszti elő:

Tisztelt közgyűlés!

Azon időszak, melyre a t. közgyűlés bizalmával kitüntetett, a mai nappal lejár. A mily hosszúnak tűnt fel megválasztásom alkalmával a három év, ép oly rövidnek tetszik az most, midőn végére jutottunk. Eltűnt ez is az idők mérhetetlen tengerébe s midőn e trienniumtól bucsut veszünk, önként felmerül bennünk a kérdés: vajjon e három év nyomtalanul tűnt-e el? Vagy maradtak fenn működésünknek oly emlékei, oly határvkövek, melyek megmentik azt az enyészettől? S e kérdésre — azt hiszem elfogulatlanul — megnyugtathatjuk magunkat! Kicsiny társulatunk, szerény eszközeivel, nem kelhet versenyre a hatalmas eszközökkel rendelkező társulatokkal, de úgy hiszem nem tévedek, midőn azt állítom, hogy Társulatunk a lefolyt évkörben sem maradt el a mult mögött s a hasonló arányú társai között becsülettel megállotta helyét.

Társulatunk működése az 1903-ik év folyamán is mindvégig élénk volt; összesen 8 szakülést tartottunk, a melyeken 10 előadó összesen 18 előadást tartott, még pedig:

CHOLNOKY JENŐ dr.	3 előadást	NOPCSA FERENCZ ifj. br.	1 előadást
EMSZT KÁLMÁN dr.	1 „	K. PAUER VIKTOR	1 „
HOBUSITZKY HENRIK	1 „	PÁLFY MÓR dr.	2 „
KOCH ANTAL dr.	3 „	SCHAFARZIK FERENCZ dr.	1 „
LÖRENTHEY IMRE dr.	3 „	TREITZ PÉTER	2 „

Ezenkívül választmányunk 7 rendes és 4 rendkívüli ülésen intézte társulatunk ügyeit.

Közlönyünk terjedelme és gazdag tartalma tagtársainknak igazán kiváló munkásságáról tanuskodik, mert a lefolyt évben 36 ív terjedelemmel, 14 tábla melléklettel s több szövegek közötti rajzzal jelent meg s a közölt értekezések kivétel nélkül önálló kutatásokon alapuló, becses dolgozatokat tartalmaznak.

A Közlönyön kívül kiadásra került a lefolyt évben a CHOLNOKY JENŐ dr.-tól a Földtani Közlöny 1883—1900. évfolyamaihoz szerkesztett részletes tárgymutató is, mely gazdag tartalmával bizonyára meg fogja könnyíteni a a Közlöny használatát.

Ezenkívül megküldöttük még tagjainknak a m. kir. Földtani Intézet Évi jelentését 1901. és 1902. évekről, valamint a m. kir. Földtani Intézet könyv- és térképtárának V-ik pótcímjegyzékét is.

Jelenleg kiadás alatt van épen STAUB MÓRICZ dr.-nak a cinnanomum genusról írott monographiája, melynek kiadásához a m. kir. földművelésügyi minster úr is kegyes volt hozzájárulni, a miért ő excellentiájának e helyen is kötelességemnek tartom Társulatunk nevében hálás köszönetet mondani.

Ehelyen kell megemlékeznem az 1896-ban kiadott, «Magyarország geologiai térképé»-ről is, mert örömmel kell a t. közgyűlésnek is bejelentenem, hogy az eredetileg 1000 pl.-ban kiadott térkép teljesen elfogyott. Minden reményünket fölülmulta az az érdeklődés, melylyel a közönség e térképet fogadta s a kereslet utána nem szűnt meg, mert újra és újra jelentkeznek kérdezősködők.

Midőn e nem remélt szép eredményről e helyen beszámolok, föl kell hívnom az illetékes körök figyelmét gondoskodni egy újabb s nagyobb arányú térkép kiadásáról.

Az 1900. évi párisi nemzetközi kiállítás juryje, mint azt előző jelentésemben már bejelenteni szerencsés voltam, társulatunkat aranyéremmel tüntette volt ki, de az érmet és a hozzátartozó oklevelet csak a mult tavaszon küldötték meg. Ezen érmet is, mint a multban, ez alkalommal is a Nemzeti Múzeumban helyeztük el örök letétként.

Már a mult évi titkári jelentésemben megemlékeztem ama változásról, mely a magyar földrengések megfigyelésében beállott, t. i. hogy társulatunk a földrengések megfigyelését, a seismologiai hálózat kiépítését az Országos Meteorologiai és Földmágnességi Intézetnek engedte át. Ezért a társulatunk kebeléből kiküldött és 20 évig működött bizottság feloszlott. Minthogy azonban a Társulatnak nemcsak a multban, hanem a jövőben is érdeke a földrengési megfigyelésekkel tudományosan foglalkozni s meglevő observatoriumát fentartani, e czélból egy újabb, szűkebbkörű, bizottság alakult, a melynek feladata a Társulatunk földrengési observatoriumában észlelt adatok feldolgozása s a meteorologiai intézet új földrengési osztályával és a külföldi hasonirányú observatoriumokkal a tudományos összeköttetés fentartása. Ezen újabb bizottság czíme: *A magyarhoni Földtani Társulat földrengési observatoriuma* és SCHAFARZIK FERENCZ dr. elnökle alatt EMSZT KÁLMÁN dr., KALECSINSZKY SÁNDOR és KÖVESLIGETHY RADÓ dr. tagokból áll. A földrengési observatorium kiadása a lefolyt évben 146 korona 17 fillért tett ki s pénzkészlete 1904 január 19.-én 564 korona 97 fillér volt.

Az elnök úr megnyitójában már megemlítette, hogy a nyárra tervezett kirándulásunkról — sajnos — le kellett mondanunk, de a kirándulás céljaira írott értekezéseket kiadtuk a Földtani Közlöny 7—9. füzetében s különnyomatokban, egyrészt francia fordításban is, megküldöttük mindazon szakférfiaknak, kik a kirándulásra jelentkeztek volt.

Társulatunk tagjaira térve át, sajnosan konstatálhatom, hogy a múlt évi jelentésemben nyilvánított örömöm korai volt, mert tagtársaink számának emelkedése megszűnt. Meg vagyok róla győződve, hogy nem a közönyösség okozza azon részvétlenséget, mit szakembereink társulatunkkal szemben mutatnak, hanem a folyton szaporodó egyesületek és társulatok épen azon egyéneket sujtják leginkább nagy társadalmi adóval, a kiktől el lehetne várni, hogy tudományunkuk iránt érdeklődjenek.

Mégis — úgy hiszem — e bajon társadalmi úton lehetne talán némileg segíteni, mert közvetlen tapasztalásból tudom, hogy gyakran azon egyéneknek és köröknek, kiket társulatunk célja és feladata közelebről érdekel, társultunk létezéséről tudomásuk sincsen.

És itt legyen szabad tisztelt tagtársainkhoz egy kéréssel fordulni, különösen azokhoz, kik középiskolai tanárainkkal és bányászainkkal gyakrabban érintkeznek, mert tagjaink statistikája azt mutatja, hogy a szakbeli geológusokon kívül főleg e két osztály az, melyre társulatunk támaszkodhatik. Kéréssem egyedül az, hogy azokkal — kik szaktudományunk iránt érdeklődést mutatnak — ismertessék meg társulatunkat, annak céljait, feladatát és működését, mert úgy hiszem, hogy az érdeklődés felkeltése által tagjaink számát némileg szaporíthatjuk. Távol legyen tőlem, hogy én ezzel a mindenáron való tagszerzésre gondoljak, mert ezt nemcsak, hogy nem tartom egy ily tudományos társulathoz méltónak, de — miután egy időszak társulatunk történetében bizonyítja — célravezetőnek sem gondolhatom. A legnagyobb lelkiörömmel látnám tagjaink rohamos szaporodását, de csak akkor, ha az igazi érdeklődés vezetné őket társulatunk kötelékébe, mert társulatunk csak akkor fog a jövőben is feladatának megfelelni, ha a szaktudományunk iránt való lelkesedés lesz az a kapocs, a mely tagjait összetartja.

De nemcsak a részvétlenség, hanem a halál is szokatlanul megtizedelte sorainkat a lefolyt év folyamán. Mert addig, a míg 14 rendes tagot választottunk, a halál 10-et ragadott el sorainkból s ezenkívül részint önként kilépett, részint tagsági kötelezettségének elmulasztása miatt kitöröltetett 8, úgy hogy december 31-ig végeredményben 4-el fogyott tagjaink száma. Ezek szerint 1903 végén volt társulatunknak 314 tagja, még pedig 1 pártfogója, 8 tiszteleti-, 11 levelező-, 12 pártoló-, 29 örökítő- és 253 rendes tagja, ezeken kívül 2 levelezője és 52 előfizetője.

Sajnálattal említem itt fel azt is, hogy már ez év január hónapjában is 4 tagunkat ragadta el a halál, közöttük a világhírű paleontológust, lovag ZITTEL KÁROLY müncheni egyet. tanárt.

Azok, a kiket múlt évi veszteségünkhöz számított, a következők: KÁLLAY BÉNI, KIRÁLDI HERZ ZSIGMOND, ALEXY GYÖRGY, BENES GYÖRGY, GLANZER GYULA, GSCHWANDTNER ALBERT, GOMBOSSY JÁNOS, ISZLAY JÓZSEF, VÉCSEY JÓZSEF br. és SCHNEIDER GUSZTÁV.

Súlyos vesztés érte a magyar közéletet KÁLLAY BÉNI közös pénzügy-minister 1903 július hó 13.-án bekövetkezett halálával.

NAGYÁLLÓI KÁLLAY BÉNI 1839 december 22.-én született s tanulmányait házilag elvégezvén, korán érdeklődni kezdett a Kelet iránt. 1865-ben megtanult törökül s elsajátította a szerb, új-görög és bosnyák nyelveket is. 1869-ben belgrádi főkonzul lett, de 1875-ben visszajött Budapestre s alapította a «Kelet népe» című politikai hirlapot. Ezen időszakban írta meg Szerbia történetét, majd Konstantinápolyba s Kis-Ázsiába utazott a keleti kérdés behatóbb tanulmányozására, a melyben csakhamar oly szaktekintély lett, hogy a külügy-ministerium osztályfőnökévé, majd 1882-ben közös pénzügyministerré s Bosznia kormányzójává neveztetett ki, a mely állásában megmaradt egész haláláig. Bosznia és Herzegovina ujjaszületését, benne a civilizáció meghonosodását, neki köszönheti. A Keletnek oly alapos ismerője volt, hogy a keleti ügyekben Európaszerte súlylyal birt szava. Sok érdeméért a külső elismerés minden jelében részesült. Valóságos belső titkos tanácsos és aranykulcsos, a Szent István-rend lovagja, a Takova szerb királyi rend nagykeresztese s több külföldi rend vitéze volt. Irodalmi működésének főtárgya a keleti kérdés volt s írói érdemeiért a magyar Tudományos Akadémia 1878-ban levelező-, 1888-ban rendes- és 1890-ben tiszteleti tagjává választotta. De nemcsak a diplomácia és politika érdekelte őt, hanem figyelemmel kísért minden tudományos mozgalmat. Ennek az érdeklődésnek köszönhetjük, hogy már 1859-ben rendes- és 1873-ban örökítő tagja lett társulatunknak.

Nagy csapás érte a magyar köszénbányászatot s közelebbről a Magyar Általános Kőszénbánya részv.-társulatot agilis vezérigazgatójának, KIRÁLDI HERZ ZSIGMONDNAK, 1903 június 21.-én történt halálával. HERZ 1854-ben született Mezőcsáton; előbb gymnasiumot látogatott, azután a kereskedelmi akadémiát végezte el. Miután gépgyárat alapított magának, 1891-ben létrehozta a Magyar Ált. Kőszénbánya részv.-társulatot, a mely először a királdi és sajjószentpéteri köszénbányákat nyitotta meg, míg utóbb — s HERZ ezzel szerzett magának rendkívüli érdemeket — a tatai szénbányászatnak vetette meg alapját s azt következetes vasakarattal, lankadatlan erélylyel rövid idő alatt felvirágoztatta. Érdemei elismerésül 1892-ben királdi előnévvel a magyar nemességet és 1902-ben az udvari tanácsosi címet nyerte.

Társulatunknak 1896 óta volt örökítő tagja.

ALEXY György m. kir. főmérnök, a zalatnai vegyelmező hivatal főnöke volt. 1847-ben született Aknasugatagon s a bányamérnöki oklevél megszerzése után két évig a rudai Tizenkét apostol bányatársulatnál volt alkalmazva, a honnan 1874-ben, a nagybányai vegyelmező hivatalba, államszolgálatba lépett s e szaknál megmaradt egész haláláig, a mely — mint a zalatnai vegyelmező hivatal főnökét — 1903 július 29.-én érte. 150,000 korona névértékű papirokban hátrahagyott vagyonát a selmeczbányai bányászati és erd. akadémiának hagyta, hogy abból a bányászati és kohászati hallgatónak évenként 600—800 koronás ösztöndíjat létesítsenek. Társulatunknak 1889 óta volt tagja.

BENES Gyula ny. bányaigazgató 1903 június 30.-án hunyt el 67 éves korában Budapesten. BENES Prágában született s 1854—56-ban került Magyarországra a selmeczbányai bányászakadémiára. Ennek elvégzése után Magyar-

országban telepedett le s 1892-ig különböző szénbányáknál működött, a mikor azután nyugdíjba vonult. Társulatunknak 1867 óta volt tagja.

Többi elhunyt tagtársunk is mind régi, buzgó tagja volt társulatunknak: GLANZER GYULA bányagondnok 1874-ben, GSCHWANDTNER ALBERT ny. főbányatanácsos 1889-ben, ISZLAY JÓZSEF dr. fogorvos 1880-ban, VÉCSEY JÓZSEF báró 1868-ban, GOMBOSSY JÁNOS ministeri tanácsos és ny. kincstári jogügyi igazgató 1872-ben, SCHNEIDER GUSZTÁV vasgyárigazgató 1872-ben léptek társulatunk kötelékébe. Nyugodjanak békével!

Nem akarok hosszasan visszaélni a t. közgyűlés türelmével, mégis engedje meg nekem, hogy igen röviden, épen csak pár szóban, összehasonlítást tegyek a lefolyt három év anyagi és szellemi eredményeiről.

Társulatunk vagyona 1901 végén volt	41,326 K 73 f
1902	“	“	43,782 “ 47 “
1903	“	“	43,514 “ 19 “

1903 végén tehát 2187 K 46 f.-rel kedvezőbb a társulat vagyoni állása, mint 1901-ben volt. Az 1902. évihez képest némi visszaesés mutatkozik, a mit a vaskos kötetet kitevő Tárgymutató költsége okozott.

Közlönyünk 1901-ben 440 oldal terjedelemmel és 2 tábla melléklettel jelent meg
 1902-ben 423 “ “ “ 6 “ “ “ “
 1903-ban 530 “ “ “ 14 “ “ “ “

Cserében 1901-ben 172 hazai és külföldi társulatnak küldöttük meg kiadványainkat
 1902-ben 173 “ “ “ “ “ “ “ “
 1903-ban 179 “ “ “ “ “ “ “ “

Csereviszonyunk növekedése legjobban bizonyítja azt, hogy Közlönyünk rendeltetésének megfelel, mert társulatunk egyetlen esetben sem maga kérte a csere megindítását.

Tagjaink száma nagy változást nem tüntet föl, mert 1901-ben 309, 1902-ben 318, 1903-ban 314 tagunk volt, de visszaesés a harmadévihez képest itt sem észlelhető.

★

Mielőtt jelentésemet befejezném, köszönettel kell megemlékezniem mindazokról, kik Társulatunk ügyét szellemileg vagy anyagilag előmozdították. Mély hálával és köszönettel tartozunk galanthai herczeg ESTERHÁZY MIKLÓS úr ő főméltóságának, pártfogónknak, ki ez évben is a szokásos évi segélyben részesítette társulatunkat, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minister úr ő excellentiájának az államsegélyért s tervezett kirándulásunk támogatásáért, a m. kir. földművelésügyi minister úr ő excellentiájának a STAUB-féle munka kiadásának támogatásáért és a tervezett kirándulásra adott segélyért, valamint a m. kir. Földtani Intézet kiadványaiért, a m. kir. Földtani Intézet igazgatójának, БОСЬИ JÁNOS ministeri tanácsos urnak, a ki társulatunk ügyeinek mindig lelkes szószólója volt és úgy neki, mint KRENNER J. SÁNDOR udvari tanácsos, egyet. tanár úrnak, hogy üléseinkre kényelmes helyet bocsátottak rendelkezésünkre.

Végül legyen szabad a magam részéről őszinte, hálás köszönetet mondani mindazoknak, a kik feladatomban teljesítésében mindig készségesen segítettek.

3. A közgyűlés a titkár jelentését tudomásul veszi.

Titkár felolvassa a múlt évben kiküldött pénztárvizsgáló bizottság jelentését, mit a közgyűlés tudomásul vesz és a pénztárosnak a fölmentést megadja.

4. Pénztáros előterjeszti a következő pénztári jelentést és az 1904. évi költségvetést.

PÉNZTÁRI JELENTÉS

a magyarhoni Földtani Társulat 1903. évi pénztári forgalmáról és vagyonának állásáról az 1903. év december hó 31-én.

I. Forgó tőke.

a) Bevétel:

	Előirányzat 1903-ra	Tényleges bevétel 1903-ban
1. Pénztári áthozatal 1902-ről	4108 kor. 06 fill.	4108 kor. 06 fill.
2. Országos segély 1903-ra	2000 " — "	2000 " — "
3. Hg. ESZTERHÁZY MIKLÓS pártfogó díja 1903-ra	840 " — "	840 " — "
4. Alaptőke kamatja	1150 " — "	1172 " — "
5. Forgó tőke kamatja	50 " — "	59 " 35 "
6. Hátralékos tagdíjak	100 " — "	290 " — "
7. Tagdíjak 1903-ra	1900 " — "	2050 " 70 "
8. Előfizetők 1903-ra	300 " — "	439 " 37 "
9. Eladott kiadványok	100 " — "	59 " 85 "
10. Vegyesek	20 " — "	52 " — "
11. A feloszlott selmeczbányai fők- egyesület adománya	— " — "	170 " 29 "
12. A földmivelésügyi minister se- gélye a STAUB Cinnamomum munkájának kiadására	— " — "	1000 " — "
Összesen	10568 kor. 06 fill.	12241 kor. 62 fill.

b) Kiadás:

	Előirányzat 1903-ra	Tényleges kiadás 1903-ban
1. Földtani Közlöny (1883—1900 évi mutatóval)	6000 kor. — fill.	5985 kor. 60 fill.
2. Am. kir. Földtani Intézet évi jelen- tésének 1 évi különlenyomata	600 " — "	320 " 38 "
3. Tisztviselők tiszteletdíja	1400 " — "	1400 " — "
4. Irnok jutalomdíja	50 " — "	50 " — "
5. Szolgák jutalomdíja	360 " — "	360 " — "
6. Postaköltség	400 " — "	256 " 76 "
7. Irodai és vegyes kiadások	300 " — "	286 " 10 "
8. Előre nem látott kiadások	458 " 06 "	— " — "
9. STAUB munkájának kiadására	1000 " — "	— " — "
10. Forgó tőke maradványa mint egyenleg	— " — "	3582 " 78 "
Összesen	10568 kor. 06 fill.	12241 kor. 62 fill.

II. A társulat vagyona 1903 végén:

1. Alaptőke	30142 kor. — fill.
2. „ kötelezvényekben	600 „ — „
3. Dr. SZABÓ-emlékalap	8000 „ — „
4. Dr. SZABÓ-emlékalap kamatja	1189 „ 41 „
5. Forgó tőke maradványa	3582 „ 78 „
Összesen	43514 kor. 19 fill.

Budapesten, 1903 december hó 31-én.

GREXA JÁNOS, pénztáros.

Dr. ILOSVAY LAJOS s. k., PETRIK LAJOS s. k., dr. SZONTAGH TAMÁS s. k., mint a közgyűlés részéről kiküldött pénztárvizsgáló-bizottság tagjai.

Költségvetés 1904-re.

a) Bevétel:

1. Pénztári áthozatal 1903-ról	3582 kor. 78 fill.
2. Országos segély 1904-re	2000 „ — „
3. Herczeg ESZTERHÁZY MIKLÓS pártfogó díja 1904-re	840 „ — „
4. Alaptőke kamatja	1170 „ — „
5. Forgó tőke kamatja	50 „ — „
6. Hátralékos tagdíjak	100 „ — „
7. Tagdíjak 1904-re	1900 „ — „
8. Előfizetők 1904-re	350 „ — „
9. Eladott kiadványok	100 „ — „
10. Vegyesek	20 „ — „
11. A m. tud. Akadémiától segély STAUB munkájának kiadására	1100 „ — „
12. A vallás- és közoktatásügyi ministertől segély STAUB munkájának kiadására	300 „ — „
Összesen	11512 kor. 78 fill.

b) Kiadás.

1. Földtani Közlöny	5000 kor. — fill.
2. M. kir. Földtani Intézet kétévi jelentésének különlenyomata	600 „ — „
3. Tisztviselők tiszteletdíja	1400 „ — „
4. Irodák jutalomdíja	50 „ — „
5. Szolgák jutalomdíja	360 „ — „
6. Postaköltség	400 „ — „
7. Irodai és vegyes kiadások	300 „ — „
8. Előre nem látott kiadások	402 „ 78 „
9. Dr. STAUB munkájának kiadásához	3000 „ — „
Összesen	11512 kor. 78 fill.

Elnök a pénztárvizsgáló bizottságnak köszönetet mondván, a jövő évi pénztárvizsgálatra újból fölkéri LOSVAY LAJOS dr., PETRIK LAJOS és SZONTAGH TAMÁS dr. urakat.

5. Titkár előterjeszti a módosított alapszabályoknak a választmánytól elkészített tervezetét, melyet a közgyűlés LOSVAY LAJOS dr. azon javaslatával fogad el, hogy a tisztikar választására absolut szótöbbséget (a szavazatok felénél több) állapítson meg az alapszabályokban.

6. LOSVAY LAJOS dr. előterjeszti a választmány következő indítványát: DARÁNYI IGNÁ CZ, mint Magyarország földművelésügyi ministere nemcsak általában a természettudományok fölkarolásával szerzett magának örök érdemeket, hanem a geológiánk körében is feledhetetlenné tette nevét. Már csak a m. kir. Földtani Intézetnek épített és modernül berendezett fényes palotával is mindenkorra hátlára kötelezte a szakembereket. De ezenkívül is a geologiai kutatás minden ága lelkes barátja talált benne. A magyarhoni Földtani Társulat választmányja — most, midőn tíz évi eredményes munkásság után ő excellenciája nyugdíjba vonult — azt ajánlja a t. közgyűlésnek, hogy elismerése és hálája jeléül PUSZTASZENTGYÖRGYI és TETÉTLÉNI DARÁNYI IGNÁ CZ dr. v. b. t. t., ny. m. kir. földművelésügyi ministert tiszteleti tagjául válaszsza meg.

Hasonlóan indítványozza azt is, hogy SÁRVÁR-FELSŐVIDÉKI SZÉCHENYI BÉLA gróf v. b. t. t. főrendiházi tagot és koronaórt is válaszsza tiszteleti tagjául, azon kiváló pártfogásért és önzetlen áldozatkészségéért, melyet szintén nemcsak általában a természettudományok, hanem a minket közelebről érdeklő geologiai kutatás érdekében is kifejtett. LÓ CZY LAJOS tagtársunk kiváló munkája Chináról nemcsak a szaktudós érdemét hirdeti, hanem a SZÉCHENYI BÉLA grófét is, a ki nagy pénzáldozattal lehetővé tette e nagy munka anyagának összegyűjtését és kiadását.

A közgyűlés DARÁNYI IGNÁ CZ dr.-t és SZÉCHENYI BÉLA grófot közfelkiáltással tiszteleti tagjának választja.

7. Következik az új tisztikar megválasztása.

Elnök korelnöknek GESELL SÁNDOR urat, a szavazatszedő bizottságba pedig LOCZKA JÓ ZSEF urat elnöknek, EMSZT KÁLMÁN dr. és GÜLL VILMOS urakat jegyzőknek kéri föl s a szavazás tartamára az ülést felfüggeszti.

8. Korelnök a szavazás után az ülést megnyitván, jelenti, hogy 28 leadott szavazatból kapott:

Elnök: LÓ CZY LAJOS dr. 3, KOCH ANTAL dr. 21, TELEGDY ROTH LAJOS 3, KRENNER JÓ ZSEF SÁNDOR dr. 1; *alelnök*: LOSVAY LAJOS dr. 12, SCHAFARZIK FERENCZ dr. 13, SZONTAGH TAMÁS dr. 3; *elsőtitkár*: LÖRENTHEY IMRE dr. 3, PÁLFY MÓR dr. 24, PAPP KÁROLY dr. 1; *pénztáros*: GREXA JÁNOS 27 szavazatot.

Megválasztottak tehát: elnöknek KOCH ANTAL dr., alelnöknek: SCHAFARZIK FERENCZ dr. és első titkárnak PÁLFY MÓR dr.

9. KOCH ANTAL dr. átvéve az elnökséget, a maga s az egész új tisztikar nevében megköszöni a megválasztatást.

10. A közgyűlés a másodtitkári állásra vonatkozólag elhatározta, hogy e trienniumra nem tölti be.

11. Elnök ezután elrendeli a választmányi tagok választását s annak tartamára az ülést felfüggeszti.

12. Elnök az ülést újból megnyitván, bejelenti, hogy 28 leadott szavazatból kapott: LÓCZY LAJOS dr. 27, BÖCKH JÁNOS 26, ILOSVAY LAJOS dr. 26, KRENNER JÓZSEF SÁNDOR dr. 26, LÖRENTHEY IMRE dr. 26, FRANZENAU ÁGOSTON dr. 24, KALECSINSZKY SÁNDOR 24, SEMSEY ANDOR dr. 24, SZONTAGH TAMÁS dr. 24, TELEGDI ROTH LAJOS 22, SCHMIDT SÁNDOR dr. 19 és HALAVÁTS GYULA 14 szavazatot, a kik ennél fogva a választmány tagjai lettek. — Ezenkívül kaptak még: GESELL SÁNDOR 12, STAUB MÓRICZ dr. 9, KÖVESLIGETHY RADÓ dr. 5, MELCZER GUSZTÁV dr. 5, CHOLNOKY JENŐ dr. 4, PETRIK LAJOS 4, ZIMÁNYI KÁROLY dr. 4, SCHAFARZIK FERENCZ dr. 3, KAUFMANN KAMILLÓ 2, POSEWITZ TIVADAR dr. 2, LOCZKA JÓZSEF 1 és WARTHA VINCZE dr. 1 szavazatot.

Lóczy Lajos dr. az új választmány nevében megköszöni a megválasztatást.

13. Böckh János indítványára a közgyűlés a lelépett tisztikarnak jegyzőkönyvi közönetet szavaz.

14. Elnök, több tárgy nem lévén, a közgyűlést berekeszti.

Szakülések.

1904 január 13-án. Elnök: T. Roth Lajos.

Előadások:

1. Koch Antal dr. egyet. tanár előadja azt a megfigyelését, melyet a múlt nyáron hallgatói kíséretében tett tanulmányi kirándulása alkalmával az *ajnácskői* várhegy földtani szerkezetét illetőleg tett. A korábbi szakbúvárokkal (Paul C., Szabó J.) szemben azt találta ugyanis, hogy a Várhegy magvát egy kúphéjas elválású basalttömsz, vagyis lakkolith alkotja, mely a korábban leülepedett basaltbreccia takaróját lapos-kúposan kiemelte volt. Előadását vázlatos rajzzal és photographiákkal illusztrálta; az ezen basaltvidékről bemutatott és a wieni geologusoktól készített földtani térképen már a Schafarzik Ferencz dr. reambulatiói is fel vannak tüntetve.

2. Melczer Gusztáv dr. az aragonit és a libethenit szimmetriájáról értekezett. Az előadó mindenekelőtt összefoglalja azokat a vizsgálatokat, a melyekre a kutatók az aragonit szimmetriáját illetőleg jutottak s azután ismerteti saját vizsgálatait, a melyeket úgy végzett, hogy mintegy 35 úrvölgyi jó kifejlődésű kristályt többféle töménységű sósav-, kénsav-, hangyasav- és ecetsavval étetett. A kristályok mintegy felén csakis oly étetési gödröcskéket kapott, a melyek a rombos-holoéderes szimmetriának megfelelnek s a többi kristályokon is ezek vannak túlnyomó nagy többségben. Mellettök elszórtan szimmetriás idomokat is kapott, a melyek valamennyien az előbbiekből fejlődnek s részben az ikerképződéssel, részben a kristályok természetes étetésével függenek össze; egyrésztük pedig oly szabálytalan kifejlődésű, hogy a szimmetria megállapítására nem jöhetnek tekintetbe. Ennek alapján az aragonitot a rombos holoéderes szimmetria illeti meg.

Ezek után az előadó libetbányai, cornwalli és urali libethenit-kristályokon végzett méréseiről számol be. Igen apró, jó kifejlődésű kristályokon való mérésekből kétségtelen, hogy a libethenit nem egyhajlású ikerképződéses ásvány,

mint SCHRAUF hajlandó föltenni, hanem rombos holoédes. A salétromsavval előidézett étetési gödröcskék is ezt bizonyítják. Nagyszámú mérésekből, mint a libethenit általános tengelyaránya, a következő arány következik $a : b : c = 0.960 : 1 : 0.703$. A már ösmeretes formákon kívül a $\{320\}$ és $\{650\}$ új prizmákat is találta.

1904 márczius 2-án. Elnök: KOCH ANTAL dr.

1. Elnök a jelenlévőkhöz a következő szavakat intézte:

Tisztelt Tagtársak!

Mielőtt mint nagybecsű bizalmuk folytán megválasztott elnök első ízben vezetném szakuléseink szellemi ügyeit, engedjék meg, hogy szivem mélyéből üdvözöljem önöket és hogy buzgó közremunkálkodásukat ezen szellemi munkának előmozdításában kikérjem. Társulatunknak minél több szellemi munkásra és folytonosan hozzá csatlakozó újabb erőkre van szüksége, hogy kitűzött magas célját, édes hazánk geológiai megismerését, minél inkább megközelítthesse. Nem várható és nem is szükséges, hogy mindenki nagyobb szabású tanulmányok eredményeivel lépjen föl társulatunkban, szivesen kell fogadnunk, ha csak egy-egy megfigyeléssel vagy eredeti gondolattal is hozzájárul szaktudományunk gyarapításához. Ilyen egyes megfigyelések és új gondolatok újabb megfigyelésre ösztönöznek és újabb gondolatokat keltenek és így szintén előbbre viszik a tudományt, de egyúttal nagyobb élénkséget is hoznak szakuléseink folyamába. Fölkérem azért a tisztelt Tagtárs urakat, hogy tanulmányaik folyamán tett vagy teendő egyes megfigyeléseikről is ne resteljenek rövid közleményekkel is előállani, melyekkel Közlönyünk tartalmát is változatosabbá és élénkebbé teszik majd.

Hasonló okokból kívánatosnak tartanám, ha gyűjtemények fölött rendelkező tagtársaink alkalmilag bemutatnák gyűjteményeik érdekesebb újabb szerzeményeit, ha azok mindjárt önálló vizsgálataik tárgyát nem is képeznék; mert azoknak szemlélése és megismerése is szellemi haszonnal jár.

Végre kiválóbb új munkáknak az ismertetését sem zárnám ki szakuléseink tárgysorozatából, kivált ha azok hazánk földjére is kiváló jelentőséggel bírnak. Mindezekkel csak élénkebbé és változatosabbá lehetne tenni szakuléseinket és vele Közlönyünk tartalmát is. Becses figyelmökbe ajánlva ezen eszmét, a mai szakülést megnyitom.

LÖRENTHEY IMRE dr. vál. tag, a ki a távollevő első titkárt helyettesítette, bejelentette, hogy az utolsó szakülés óta — a közgyűlésen már bejelentett ZITTEL KÁROLYON kívül — a következő tagok elhunytáról értesült a titkárság: DUMA GYÖRGY címz. kir. főgymnasiumi igazgató Budapesten, KELLER EMIL gyógyszerész Vágújhelyen, GIANONE ADOLF államvasúti felügyelő Budapesten és GABROVITZ KAMILLÓ m. kir. térképész Budapesten.

Előadások:

1. *A borbolyai ősbálna és lelőhelye.*

a) T. ROTH LAJOS bevezetésként az ősbálna csontvázának előfordulási helyére nézve nagy vonásokban a vidék geológiai alkotását adta elő. E szerint Borbolya (Sopronm.), hol a Prost-féle téglavetőből e csontváz napfényre került, a Rozália-hegység É-i nyulványa, a soproni hegycsoport, rákos-

ruszti dombvonulat és a Lajta-hegység körülfogta medenczében vagy öbölben fekszik, mely medenceze vagy öböl ENy felé a bécsi medenczével, DK-nek s K-nek pedig, szorosok közvetítésével, a kis magyar Alfölddel közlekedett.

A Rozália-hegység és a soproni nagyobb kristályos palasziget között nyeregszerű horpadás van, melyet a fiatalabb mediterrán kor kezdetén itt hőpölygő folyóvizek jórészt a Rozália-hegység kristályos palából származó durva kavicsos és homokkal töltöttek fel. A Rozália-hegység partjától való távoldással a kavicsdarabok kisebbednek, a kavics és homok elenyészik s a medence belseje felé már csak finom iszappal — azaz agyaggal — találkozunk, a melyet a borbolyai téglavető is feltár. Az ez agyagból kikerült molluskák már mélyebb tengeri lerakódásra utalnak, még pedig túlnyomó részük a felső-mediterránkorra vall. Ezek mellett néhány oly alak is lép fel, melyek már jobban a mélyebb mediterránban honosak. Azt mondhatjuk tehát, hogy a lerakódás az a része, a melyből a borbolyai ősbálna kikerült, már a *felső mediterrán bázisa vagy az ú. n. grundi niveau felé ér le.*

b) SZONTAGH TAMÁS dr. az ősbálna csontváz fekvőhelyét, a felfedezés, kiásás és összeállítás történetét mondta el. A csontváz nyomára PROST JÁNOS borbolyai téglagyár-tulajdonos telepén az 1899-ik év januárius havában akadt. A m. kir. Földtani Intézet igazgatójának megkeresésére a leletet azonnal az intézeti gyűjteménynek engedte át. A további kiásást azután, részben már az intézet felügyeletével, folytatták és augusztus hó végével befejezték. A vasúti kocsirakományt kitevő szállítmány szeptember hó első részében helyeztetett el a berendezés alatt álló Stefánia-úti új intézeti palotában. A csontváz kikészítését és összeállítását az 1902. évi februárius havában kezdték meg és a nagy munkát az 1903. évi december havában végezték be.

c) PAPP KÁROLY dr. azután a borbolyai ősbálna csontvázát és rendszertani állását ismertette. Bevezetéskép elmondta, hogy hazánk területén a miocénből három olyan vízi emlős (Thalassotheria)-maradványt ismerünk, a melyek párjukat ritkítják Európában. Ezek a következők: *Phoca Holitschensis*, BRÜHL (= *Phoca Viennensis antiqua*, BLAINVILLE) mellő végtagja a holitsi lajthamészből, azután egy *ősdelfin* a szentmargittai lajthamészből, a melyet jelenleg az előadó tanulmányoz, és a borbolyai *ősbálna*. Ezeken kívül még számos *Cetacea*-maradvány van, a melyek azonban csak csonttöredékek; így a *Berardiopsis miocaenus*, KOCH 7-ik és 8-ik farksigolyója a kolozsvári felső-mediterránrétegekből, *Orca Semseji* BÖCKH HUGÓTÓL leírva, az alsó-miocénbeli apokából, Salgótarján vidékéről: állkapocs-maradvány, több foggal. A borbolyai ősbálnához fogható teljes csontváz azonban nemesak hazánkban nincs több, de a földkerekségen is csak kevés. Legteljesebb még a *Plesiocetus Cuvieri*, DESMOULINS nevű *balaenoptera*-csontváz, a mely a milánói múzeumban látható. Az előadó sok hasonlóságot talált ezen pliocénbeli alak s a borbolyai alak között. Azonban előzetes tanulmányai alapján még nem nyilatkozik véglegesen, hogy a borbolyai *balaenoptera* csakugyan *Plesiocetus*-e vagy pedig inkább *Aulocetus*. CAPELLINI JÁNOS bolognai tanár az előadóval váltott leveleiben, inkább *Aulocetus*-nak tartja. Részletesen ismerteti azután a bálna csontvázát s összehasonlítja az eddig ismert harmadkori *balaenoptera*-maradványokkal.

Nevet azonban nem ad neki, minthogy a borbolyai bálnát KÁDIĆ OTTOKÁR dr. fogja részletesen leírni s egyúttal véglegesen el is nevezni.

LÓCZY LAJOS dr. azt a kérdést veti föl: vajjon a bálna úgy van-e kikészítve, hogy a tanulmányozásnál az egyes részek hozzáférhetők-e?

BÖCKH JÁNOS, a Földtani Intézet igazgatója erre azt a felvilágosítást adja, hogy minden egyes rész, csigolya, külön kiszedhető.

2. PAPP KÁROLY dr. bemutatja LACKNER ANTAL bányamérnök dolgozatát «A kazanesdi kénkovandtelep bányageológiai viszonyairól». Kazanesd, Hunyadvármegyében, a Maros és a Fehér-Körös vízválasztójától északra fekszik, a hol harmadéve a Felsőmagyarországi Bánya- és Kohómű-Részvénytársaság több százezer korona költséggel bányaművet létesített, a mely valóságos áldás a környék szegény oláh lakosaira s egyúttal a magyarságnak is szilárd bástyája. A vidéket diabas, gabbro, quarczporphyr és granodiorit alkotja. Diabasban van az a hatalmas kovand-tömsz, a mely a Tataroja-patak kanyarodásán, mintegy 100 méter hosszúságban, 25 méter szélességben és 50 méter mélységig alakatlan, tömött pyritből áll, a mely 40—50% ként és 1—15% rezet tartalmaz. Jelenleg föltárt mennyisége másfél millió métermázsa körül van. A kovand-tömsz több részre van szakítva, a melyek a mélység felé hol vastagodnak, hol kivékonyodnak. Ezen tömszöket s művelésmódjukat LACKNER röviden és szabatosan írja le, igen szép részletes térképekkel és vázlatokkal érzékítve leírását. Az ismertető végül köszönetet mond a bányatársulat vezérigazgatójának, HEVESI BISITZ LAJOSnak és igazgatósági tagjának, VERESS JÓZSEF bányatanácsosnak azért, hogy a bánya ismertetését megengedték.

3. LIFFA AUREL ismerteti az első színes nyomású agrogeológiai térképet, az INKEY BÉLA, HORUSITZKY HENRIK és TIMKÓ IMRE geologusoktól fölvett magyar-szölgvény—párkány-nánai lapot, mely csak alig néhány napja jelent meg a könyvpiaczon. Összehasonlítja a Duna balparti rész geológiai s talajviszonyait az ő fölvételi területét képező Duna-jobbparti részével. Majd kiemeli a vidék változatos geológiai alkotását s a gazdaközönségre nézve fontos talajviszonyokat s végül az iparilag feldolgozható kőzeteket. Miután előadó a szerzők e művének kiváló becséről számot ad, megemlékezik még a térképet képező magyarázó szövegről s a geológiai tájékoztatóról, a mely utóbbi kizárólag csak a gazdaközönség részére készült, hogy benne a térképre vonatkozó útbaigazításokat találjon.

HALAVÁTS GYULA a folyóknak a térképen történt kiszínezését fölöslegesnek véli, mert ott a geologus fölvételt nem eszközölte. Ez tehát fehérnek lett volna hagyandó.

TIMKÓ IMRE arra hivatkozik, hogy az agrogeologusnak a folyókkal szorosán összefüggő áradmányos talajokat ki kell tüntetnie; másrészt pedig a gazdaközönség — a kinek számára a térkép első sorban készült — könnyebben igazodik el rajta, ha a folyók ki vannak festve.

LÓCZY LAJOS dr. erre megjegyzi, hogy kívánatos volna kijelölni azt is, hogy a folyók meddig visznek bizonyos anyagot, pl. kavicsot.

Választmányi ülések.

1904 január 13-án. Elnök: T. ROTH LAJOS.

Elnök indítványozza, hogy az elhunyt I. ZITTEL KÁROLY fölött, ki a Társulatnak 1883 óta volt tiszteleti tagja, emlékbeszéd tartassék. A választmány az emlékbeszéd megtartására LÖRENTHEY IMRE vál. tagot kéri fel s határnapul a jelen évi juniusi szakülést tűzi ki.

1904 január 22-én. Elnök: T. ROTH LAJOS.

Elnök üdvözli KOCH ANTAL dr. alelnököt abból az alkalomból, hogy a Geological Society of London rendes kültagjának választotta, valamint kiemeli a Társulat azon tagjait is, a kiket a Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften Nagyszebenben levelező tagjainak választott. Ezek: BÖCKH JÁNOS, KOCH ANTAL, KRENNER JÓZSEF SÁNDOR, TELEGDI ROTH LAJOS és MÁGÓCSY-DIETZ SÁNDOR.

Titkár bejelenti WICHMANN ARTHUR és KOVÁCS DEMJÉN kilépését; új tagnak választatott a titkár ajánlatára; a VI. ker. áll. főgymnasium Budapesten. A választmány tudomásul vette a pénztárvizsgáló bizottság jelentését, az 1903. évi pénztári jelentést és 1904. évi költségvetést, valamint a wieni congressus alkalmából tervezett kirándulás leszámolását is. Az 1904—6-iki trienniumra megejtette a tisztikarra és választmányi tagokra a kandidálást és elhatározta, hogy erre a trienniumra a másodtitkári állást nem tölti be s ily értelmű indítványt terjeszt a közgyűlés elé. Letárgyalta végül a megváltoztatott alapszabálytervezetet is és azt elfogadás végett a közgyűlés elé terjeszteti.

1904 márczius 2-án. Elnök: KOCH ANTAL dr.

Rendes tagoknak választattak: STEIGER ZSIGMOND bányamérnök Marosújvárott (ajánlja MOSSÓCZY SÁNDOR bányamérnök); THADÉE NATANSON, az Erdélyi Bányarészv.-társ. főigazgatója Budapesten és BRÖSSLER J. mérnök-vegyész Budapesten (aj. T. ROTH LAJOS főbányatanácsos, főgeologus) és LACKNER ANTAL bányamérnök Kazanesden (aj. PAPP KÁROLY dr. geologus).

LÖRENTHEY IMRE dr. vál. tag a távollévő első titkárt helyettesítvén, jelentette, hogy HASENFELD MANÓ dr. Budapesten, KÖLLNER PÁL Gothában, SCHMIDT BERNÁT Herischdorfban és VÁNGEL JENŐ dr. Budapesten kilépésüket bejelentették. — Felolvasta továbbá SCHMIDT SÁNDOR dr. műegyetemi tanár levelét, melyben kijelenti, hogy egészségi állapotára való tekintettel a választmányi tagságot nem fogadhatja el. A midőn ezt a választmány sajnálattal tudomásul vette, elhatározta, hogy behívja GESELL SÁNDOR főbányatanácsos főgeologust, mint a ki a f. évi közgyűlésen a be nem választottak között a legtöbb szavazatot (14) kapott.

Elnök felolvasta DARÁNYI IGNÁCZ dr. és SZÉCHENYI BÉLA gróf leveleit, melyekben a Társulat tiszteleti tagjaivá való megválasztásukat megköszönik s egyszersmind jelentette, hogy SZÉCHENYI BÉLA grófnak egy KOCH ANTAL dr. elnök, SCHAFARZIK FERENCZ dr. alelnök és LÖRENTHEY IMRE dr. vál. tagból álló küldöttség az erre vonatkozó oklevelet f. hó 2-án átadta.

A folyó évben tartandó társas kirándulásra vonatkozólag a választmány úgy határozott, hogy azt szeptemberben tartja meg s előkészítésére egy SCHAFARZIK FERENCZ dr., SZONTAGH TAMÁS dr., KOCH ANTAL dr. és PÁLFY MÓR dr.-ból álló bizottságot küldött ki.